

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.04.1976, sp. zn. 4 Cz 34/76, ECLI:CZ:NS:1976:4.CZ.34.1976.1

Číslo: 61/1977

Právní věta: Chybějí-li u písemnosti sepsované státním notářstvím formou notářského zápisu takové náležitosti, bez nichž by nebylo možno rozeznat formu notářského zápisu, účastníky nebo další osoby zúčastněné na úkonu, nebo takové náležitosti, které jsou nezbytnou náležitostí notářského zápisu (např. potvrzení o tom, že zápis byl po přečtení účastníky schválen), nelze tuto písemnost považovat za notářský zápis, a tedy za veřejnou listinu ve smyslu ustanovení § 90 odst. 3 not. ř.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 30.04.1976

Spisová značka: 4 Cz 34/76

Číslo rozhodnutí: 61

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před státním notářstvím, Zápis notářský

Předpisy: 95/1963 Sb. § 92

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 61/1977 sb. rozh.

Chybějí-li u písemnosti sepsované státním notářstvím formou notářského zápisu takové náležitosti, bez nichž by nebylo možno rozeznat formu notářského zápisu, účastníky nebo další osoby zúčastněné na úkonu, nebo takové náležitosti, které jsou nezbytnou náležitostí notářského zápisu (např. potvrzení o tom, že zápis byl po přečtení účastníky schválen), nelze tuto písemnost považovat za notářský zápis, a tedy za veřejnou listinu ve smyslu ustanovení § 90 odst. 3 not. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 30. 4. 1976, [4 Cz 34/76](#))

Zůstavitelka M. N. pořídila o svém majetku závěť sepsanou ve formě notářského zápisu u státního notářství Praha-západ dne 13. listopadu 1972 pod sp. zn. NZ 1350/72. Dědici veškerého svého movitého i nemovitého majetku ustanovila M. F. a J. F., každého jednou polovinou.

Rozhodnutím státního notářství Brno-město byla uvedená závěť prohlášena za neplatnou s odůvodněním, že notářský zápis neobsahuje náležitosti podle ustanovení § 92 odst. 1 not. ř., zejména,

že datum závěti je zapsáno pouze čísly a nikoliv slovy, že chybí označení státního notářství a jeho sídlo, jméno a příjmení státního notáře, před nímž zůstavitelka notářský zápis podepsala, a u pořizovatelky chybí označení, že je důchodkyní.

K odvolání M. F. a J. F. krajský soud v Brně usnesením napadené rozhodnutí státního notářství potvrdil, když odvolatelům přisvědčil pouze v tom, že číselné označení data pořizení zápisu, bez uvedení slovního označení, nelze považovat za formální vadu zápisu; jinak se však s rozhodnutím státního notářství ztotožnil.

Státní notářství pak v řízení o dědictví pokračovalo s dědici ze zákona. Provedlo soupis aktiv a pasív dědictví, vydalo rozhodnutí o obecné ceně majetku zůstavitelky, výši dluhů a čisté hodnotě dědictví a po právní moci tohoto rozhodnutí provedlo vypořádání dědictví a rozhodlo o tom, co z dědictví po zůstavitelce nabyli jako dědici ze zákona sourozenci zůstavitelky J. R., M. M. a M. K.

Nejvyšší soud ČR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že těmito uvedenými rozhodnutími státního notářství a odvolacího soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 4 odst. 1 not. ř. vychází státní notářství při rozhodování i ostatní své činnosti ze skutečného stavu věci, dbá o určitost právních vztahů a o předcházení sporům.

Z ustanovení § 476 odst. 2 o. z. vyplývá, že zůstavitel může pořídit o svém majetku závěti napsanou vlastní rukou, nebo ji zřídit ve formě notářského zápisu. K platnosti závěti napsané vlastní rukou je třeba, aby ji zůstavitel podepsal a uvedl v ní den, měsíc a rok, kdy ji podepsal.

Zákon tedy kromě obecných náležitostí požadovaných pro platné právní úkony vyžaduje pro závěť psanou vlastní rukou ještě další náležitosti s tím, že jen tehdy, jsou-li splněny, jde o platnou závěť.

Pro závěť zřízenou formou notářského zápisu ustanovení § 476 odst. 1 a 2 o. z. žádné zvláštní náležitosti nepožaduje a postačí tedy k její platnosti, že je sepsána notářským zápisem o právním úkonu, který nemá vady, pro něž by byl neplatný z hlediska ustanovení občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) o neplatných právních úkonech.

Především bylo nutno v této věci posoudit, zda šlo vůbec o závěť zřízenou ve formě notářského zápisu.

Z ustanovení § 91 a násl. not. ř. vyplývá, že notářský zápis je písemnost, kterou sepisuje státní notářství účastníkům podle jejich prohlášení o smlouvách, závětích a jiných právních úkonech. Státní notářství může sepisovat i jiné písemnosti, které nemají formu notářského zápisu. Sepisuje-li však státní notářství závěť, musí tak vždy činit ve formě notářského zápisu (§ 99 odst. 1 a 2 not. ř.). Obligatorní náležitosti notářského zápisu jsou uvedeny v ustanovení § 92 odst. 1 a 2 not. ř. Stanovené náležitosti jsou ovšem z hlediska kvality různě závažné. Nebyl by tedy namísto závěr, že nejde o notářský zápis, nýbrž že jde o jinou písemnost, v tom případě, když kterákoliv z těchto požadovaných náležitostí chybí. Některé náležitosti slouží totiž k individualizaci notářského zápisu a účastníků, popřípadě jiných osob zúčastněných na sepisovaném úkonu. Je-li tento požadavek vzhledem k obsahu celého zápisu splněn dostatečně zřetelně a srozumitelně, není důvodu k tomu, aby listina nebyla považována za notářský zápis ve smyslu ustanovení § 91 a násl. not. ř.

Ovšem v případě, že by chyběly takové náležitosti, bez nichž by nebylo možno individualizovat notářský zápis, účastníky nebo další osoby zúčastněné na úkonu, nebo takové náležitosti, které jsou nezbytnou součástí notářského zápisu, jako např. potvrzení, že zápis byl po přečtení účastníky schválen, apod., bylo by nutno dojít k závěru, že písemnost nelze považovat za notářský zápis, a tedy

za veřejnou listinu (§ 90 odst. 3 not. ř.).

O takový případ však v této věci nešlo. Údaj o zaměstnání zůstavitelky nelze považovat za nezbytný pro individualizaci účastnice, když nebyla zaměstnána, a označení důchodkyně není doslovně údajem o zaměstnání. Rovněž označení státního notářství, které chybělo v záhlaví notářského zápisu, bylo možno zjistit z úředního razítka a stejně tak i jméno a příjmení státního notáře z jeho čitelného podpisu.

Z uvedeného vyplývá, že státní notářství i odvolací soud ve svém rozhodnutí o neplatnosti závěti vycházely z nesprávného právního názoru. Tím došlo k porušení zákona v ustanoveních § 4 odst. 1 a § 92 not. ř. a v ustanovení § 476 odst. 1 a 2 o. z.

V důsledku toho pak odporuje zákonu nejen rozhodnutí, jimiž byla prohlášena za neplatnou závěť zůstavitelky, ale i další na ně navazující rozhodnutí státního notářství o určení obecné ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví a o vypořádání dědictví, která byla vydána za účasti osob, které neměly být k dědění povolány.